

POSTANOWIENIE

3 lipca 2024 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Agnieszka Góra-Błaszczkowska

na posiedzeniu niejawnym 3 lipca 2024 r. w Warszawie

w sprawie z powództwa S. P.

przeciwko Bankowi spółce akcyjnej w W.

o ustalenie i zapłatę,

na skutek skargi kasacyjnej Banku spółki akcyjnej w W.

od wyroku Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu

z 25 listopada 2022 r., I ACa 347/22,

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;**
- 2. zasądza od pozwanego na rzecz powoda 2700 (dwa tysiące siedemset) złotych tytułem kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z 30 listopada 2021 r. Sąd Okręgowy we Wrocławiu: ustalił, że umowa kredytu hipotecznego z 26 listopada 2008 r. zawarta pomiędzy powodem S. P. a poprzednikiem prawnym pozwanego we Wrocławiu jest nieważna (pkt I); zasądził od pozwanego na rzecz powoda 138 279,61 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie liczonymi w sposób następujący: od kwoty 38 904,19 zł - od 30 kwietnia 2018 r. do dnia zapłaty, od kwoty 82 458,01 zł - od 28 grudnia 2018 r. do dnia zapłaty, od kwoty 16 917,41 zł od 19 lutego 2021 r. do dnia zapłaty (pkt II); oddalił powództwo w pozostałym zakresie (pkt III) oraz orzekł o kosztach

procesu (pkt IV).

Wyrokiem z 25 listopada 2022 r. Sąd Apelacyjny we Wrocławiu zmienił zaskarżony wyrok w punkcie II w ten sposób, że zasądził od pozwanego na rzecz powoda 138 279,61 zł, z tym zastrzeżeniem, że obowiązek zapłaty przez pozwanego na rzecz powoda tej kwoty wstrzymuje do chwili zaofiarowania przez powoda zwrotu pozwanemu kwoty 210 000 zł albo do chwili zabezpieczenia zwrotu tej kwoty, oddalił apelację w pozostałym zakresie oraz orzekł o kosztach sądowych.

Pozwany wniósł skargę kasacyjną od powyższego wyroku, zaskarżając go w części. Skarżący na podstawie art. 398⁴ § 2 k.p.c. i art. 398⁹ § 1 k.p.c. wniósł o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania z uwagi na:

1. potrzebę wykładni pojęcia interesu prawnego zawartego w art. 189 k.p.c. w kontekście występujących w orzecznictwie rozbieżności, jako że pomimo ukształtowanej linii orzeczniczej na tle sporów sądowych, dotyczących kredytów indeksowanych do franka szwajcarskiego, zauważalne jest odejście od ugruntowanego już stanowiska i na nowo wymaga rozstrzygnięcia kwestia, czy kredytobiorcy posiadają interes prawny w żądaniu ustalenia nieważności umowy, w przypadku gdy przysługuje im dalej idące roszczenie o zapłatę. Odpowiedzi wymaga pytanie, czy na kanwie spraw kredytów indeksowanych/denominowanych do walut obcych powyższa kwestia powinna być rozpatrywana odmiennie od ukształtowanej już linii orzeczniczej, zgodnie z którą co do zasady nie występuje interes prawny w żądaniu ustalenia, jeżeli stronie przysługuje dalej idące roszczenie zawierające w sobie żądanie ustalenia istnienia lub nieistnienia stosunku prawnego;

2. potrzebę wykładni pojęcia zawartego w art. 385¹ § 1 i 2 k.c. w kontekście sporów sądowych, dotyczących kredytów indeksowanych do franka szwajcarskiego i związanego z tym pojęcia zakresu ewentualnej abuzywności postanowień dotyczących indeksacji. Zdaniem Skarżącego kwestia ta, pomimo licznych orzeczeń sądów dotyczących roszczeń wywodzonych z ww. kredytów, nie została dotychczas należycie wyjaśniona i istnieje w tym zakresie potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości i wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów;

3. potrzebę wykładni art. 385¹ § 1 k.c. w zw. z art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997r. Prawo bankowe w kontekście wątpliwości, pojawiających się w rozstrzygnięciach sądów, dotyczących roszczeń wywodzonych z kredytów indeksowanych do CHF co do charakteru postanowień określających mechanizm indeksacji kredytu do CHF. Zdaniem Skarżącego kwestia ta, pomimo licznych orzeczeń sądów nie została dotychczas przesądzona i widoczne są wyraźne rozbieżności w orzecznictwie (art. 398⁹ § 1 pkt. 2 k.p.c.). Odpowiedzi wymaga w szczególności pytanie, czy postanowienia określające zasadę i sposób indeksacji kredytu do CHF mają charakter uboczny i kształtują jedynie dodatkowy mechanizm wykonania umowy czy też dotyczą głównych świadczeń stron, a w tym drugim przypadku, jak należy rozumieć przedmiotowe pojęcie i czy postanowienia określające główne świadczenia stron są tożsame z postanowieniami określającymi elementy przedmiotowo istotne umowy a w konsekwencji, czy prawidłowe jest stwierdzenie przez sąd nieważności umowy z powodu eliminacji postanowień określających „główne świadczenia stron”, skoro powyższym pojęciem posługuje się przepis art. 385¹ §1 k.c., który przewiduje sankcję bezskuteczności a nie nieważności czy jednak uznanie umowy za nieważną z powodu eliminacji z jej treści określonych postanowień wymaga raczej odniesienia ich znaczenia do elementów przedmiotowo istotnych umowy (kredytu).

Powód wniósł o odmowę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania oraz zasądzenie kosztów sądowych według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna jest kwalifikowanym środkiem prawnym, którego rozpoznanie przez Sąd Najwyższy musi być uzasadnione względami o szczególnej doniosłości, wykraczającymi poza indywidualny interes skarżącego, a leżącymi w interesie powszechnym. Rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno służyć ochronie obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania oraz zapewniać jednolitość orzecznictwa sądowego w takich sprawach, w których możliwe jest dokonanie zasadniczej wykładni przepisu prawa, mającej walor generalny i abstrakcyjny.

W przepisach kodeksu postępowania cywilnego skarga kasacyjna została ukształtowana jako nadzwyczajny środek zaskarżenia, nakierowany na ochronę interesu publicznego przez zapewnienie rozwoju prawa, jednolitości orzecznictwa oraz prawidłowej wykładni, a także w celu usunięcia z obrotu prawnego orzeczeń, wydanych w postępowaniu dotkniętym nieważnością lub oczywiście wadliwych, nie zaś jako ogólnie dostępny środek zaskarżenia orzeczeń umożliwiający rozpoznanie sprawy w kolejnej instancji sądowej.

Koniecznej selekcji skarg pod kątem realizacji tego celu służy instytucja tzw. przedsądu, ustanowiona w art. 398⁹ k.p.c., w ramach której Sąd Najwyższy dokonuje wstępnej oceny skargi kasacyjnej. Ten etap postępowania przed Sądem Najwyższym jest ograniczony wyłącznie do zbadania przesłanek przewidzianych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 - 4 k.p.c., nie zaś do merytorycznej oceny skargi kasacyjnej. W razie spełnienia co najmniej jednej z tych przesłanek, przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania jest usprawiedliwione.

Powołanie się na przesłankę przedsądu, przewidzianą w art. 398⁹ § 1 pkt 2 k.p.c. wymaga wskazania przepisu prawa, którego wykładnia budzi wątpliwości, określenia zakresu koniecznej wykładni, wykazania, że wątpliwości interpretacyjne mają poważny charakter i wymagają zajęcia stanowiska przez Sąd Najwyższy. Jeżeli podstawą wniosku w tym zakresie jest twierdzenie o występujących w orzecznictwie sądowym rozbieżnościach, wynikających z dokonywania przez sądy różnej wykładni przepisu, konieczne jest wskazanie rozbieżnych orzeczeń, dokonanie ich analizy i wykazanie, że rozbieżność wynika z różnej wykładni przepisu.

Powołane przez skarżącego przepisy były przedmiotem wypowiedzi Sądu Najwyższego i Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w zakresie badania abuzywności klauzul umownych waloryzacyjnych i indeksacyjnych w umowach kredytu zawieranych z konsumentami (zob. np. uchwała SN z 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56; wyroki SN: z 4 kwietnia 2019 r., III CSK 159/17; z 9 maja 2019 r., I CSK 242/18; z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18; z 2 czerwca 2021 r., I CSKP 55/21; z 3 lutego 2022 r., II CSKP 415/22; podobnie w orzecznictwie TSUE zob. wyroki: z 30 kwietnia 2014 r., C-26/13, Kásler i Káslerné Rábai, pkt 49-50; z 26 lutego 2015 r., C-143/13, Matei, pkt 54; z 23

kwietnia 2015 r., C-96/14, Van Hove, pkt 33; z 20 września 2017 r., C-186/16, Andriuc i in., pkt 35; z 14 marca 2019 r., C-118/17, Dunai, pkt 48; z 3 października 2019 r., C-260/18, Dziubak, pkt 44).

Trafność i aktualność przyjętej przez sądy powszechne oceny sprawy potwierdza pogląd, wyrażony w uchwale pełnego składu Izby Cywilnej Sądu Najwyższego z 25 kwietnia 2024 r., III CZP 25/22. W orzeczeniu tym wyjaśniono m.in., że w razie uznania, że postanowienie umowy kredytu indeksowanego, odnoszące się do sposobu określania kursu waluty obcej stanowi niedozwolone postanowienie umowne i nie jest wiążące, w obowiązującym stanie prawnym nie można przyjąć, że miejsce tego postanowienia zajmuje inny sposób określenia kursu waluty obcej wynikający z przepisów prawa lub zwyczajów. Ponadto Sąd Najwyższy przesądził także, że w razie niemożliwości ustalenia wiążącego strony kursu waluty obcej w umowie kredytu indeksowanego, umowa nie wiąże także w pozostałym zakresie.

Skarżący nie wykazał także potrzeby ponownego badania kryteriów zastosowania w sprawach kredytów frankowych art. 189 k.p.c. W orzecznictwie Sądu Najwyższego powszechnie dopuszcza się wystąpienie z żądaniem ustalenia nieistnienia stosunku kredytu ze względu na nieważność umowy kredytu (zob.m.in. wyroki Sądu Najwyższego z 10 maja 2022 r., II CSKP 163/22, niepubl.; z 20 czerwca 2022 r., II CSKP 701/22, niepubl. i z 28 lipca 2023 r., I CSK 611/22; zob. także uchwały Sądu Najwyższego z 23 września 2020 r., III CZP 57/10, OSNC 2011, Nr 2, poz. 14 i z 15 września 2020 r., III CZP 87/19, OSNC 2021 r., Nr 2, poz. 11 oraz wyrok Sądu Najwyższego z 6 listopada 2015 r., II CSK 56/15). Zgodnie z orzecznictwem Sądu Najwyższego skuteczne powołanie się na interes prawny w rozumieniu art. 189 k.p.c. wymaga wykazania przez powoda, że wyrok wydany w tego rodzaju sprawie wywoła takie konsekwencje prawne w stosunkach między stronami, w wyniku których ich sytuacja prawna zostanie określona jednoznacznie, nie będzie budziła wątpliwości, co spowoduje w konsekwencji, iż zostanie usunięta niepewność co do istnienia określonych praw i obowiązków stron oraz ryzyko ich naruszenia w przyszłości (zob. wyrok SN z 12 stycznia 2022 r., II CSKP 212/22). Rozstrzygnięcie, czy zobowiązanie kredytowe istnieje, usuwa wątpliwość, czy na stronach ciąży dalej obowiązki wynikające z umowy kredytu np. spłata rat. Problem

wykładni art. 189 k.p.c. również został już rozstrzygnięty w orzecznictwie Sądu Najwyższego w ten sposób, że dopuszczalne jest wystąpienie z przedmiotowym powództwem, gdyż potencjalne powództwo o zasądzenie nie wyczerpuje wszystkich możliwych roszczeń, mogących wynikać z umowy kredytowej (na ten temat szeroko patrz uzasadnienie wyroku SN z 25 czerwca 2024 r., II CSKP 1765/22).

Podsumowując, w dacie orzekania o przyjęciu niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania nie występują już zagadnienia prawne ani nie istnieje potrzeba dokonania wykładni przepisów prawa, wskazanych w skardze. Sąd Najwyższy nie stwierdził też kwalifikowanego naruszenia prawa, uzasadniającego ze względów publicznoprawnych przyjęcie skargi do rozpoznania.

Z tych względów Sąd Najwyższy w punkcie 1 postanowienia odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.). O kosztach postępowania kasacyjnego orzeczono zgodnie z art. 98 § 1 i 3, art. 99 k.p.c. w związku z § 2 pkt 6, § 10 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych.

[SOP]

(r.g.)